

8.2.2017

YM001:00/2016

Viite Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistaminen
Hänvisning

Asia Yhteistyöryhmän kokous
Ärende

AIKA	26.1.2017 klo 13.00-16.00		
PAIKKA	kh. Norppa 1. krs., Ympäristöministeriö, Aleksanterinkatu 7, Helsinki		
JÄSENET	Timo Korhonen, pj.	kansanedustaja	läsnä
	Ulla Koski, vpj.	ympäristöministeriö	läsnä
	Hanna Perälä	liikenne- ja viestintäministeriö	läsnä
	Merja Niemi	opetus- ja kulttuuriministeriö	läsnä
	Sami Heikkilä	puolustusministeriö	poissa
	Janne Koivukoski	sisäministeriö	poissa
	Vesa Pekkola	sosiaali- ja terveysministeriö	poissa
	Petra Stenfors	työ- ja elinkeinoministeriö	läsnä
	Christell Åström	maa- ja metsätalousministeriö	läsnä
	Ulla Hurmeranta	Suomen Kuntaliitto	läsnä
	Mika Riipi	Lapin liitto	poissa
	Pentti Mäkinen	Etelä-Savon maakuntaliitto	poissa
	Olli Ristaniemi	Keski-Suomen liitto	läsnä
	Merja Vikman-Kanerva	Uudenmaan liitto	läsnä
	Timo Jokelainen	Lapin ELY-keskus	läsnä
PÄÄSIHTEERI	Timo Turunen	ympäristöministeriö	läsnä
SIHTEERI	Juhana Rautiainen	ympäristöministeriö	läsnä
ASiantuntijat	Sanna-Riikka Saarela	Suomen ympäristökeskus	läsnä

Muistio

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.14.

2. Asialistan hyväksyminen

Asialista hyväksyttiin.

3. Edellisen kokouksen muistion hyväksyminen

Hyväksyttiin muistio (Liite 1).

4. Valtioneuvoston päätöksen luonnoksen esittely

Turunen esitteli päätöksen luonnoksen (Liite 2) sisällön ja rakenteen pääpiirteet.

5. Keskeisten vaikutusten esittely

Saarela esitteli keskeisimpiä suunnitelmien- ja ohjelmien vaikutusten arviointityössä tähän asti tulleita asiantuntijoiden huomioita.

- Yleisesti tavoitteistosta:
 - o VATit ovat olleet keskeinen työkalu alueidenkäytön valtakunnallisten tarpeiden edistämiseksi.
 - o VATtien toteuttamisessa pitäisi kiinnittää enemmän huomiota valtakunnallisiin seikkoihin ja eri toimijoiden tarpeiden yhteensovittamiseen.
 - o Ylimaakunnallinen alueidenkäytön yhteensovittamisen varmistaminen on jatkossakin tarpeen erityisesti liikenne-, energia ja luontoyhteyksissä.
 - o VATtien toimeenpanon onnistuminen ratkaisee vaikutusten toteutumisen. VATtien toimeenpanoa on tarpeen suunnitella tarkasti.

- o Suomen eri osien ja maakuntien eroavaisuudet johtavat VATtien toteuttamisessa eri vaikutuksiin.
- o Vaikutusten arviointiin liittyy epävarmuus siitä, missä määrin VATit toteutuvat eri toimijoiden ja kaavatasojen kautta. Maakuntaudistus lisää epävarmuutta tavoitteiden toteutumisesta. Tulevaisuuden kehitykseen liittyy paljon epävarmuustekijöitä ja tavoitteiston yhteisvaikutuksia on vaikea arvioida.
- o Asiantuntijoiden näkemysten mukaan tavoitteistossa korostuu kaupunkiseutujen ja kasvavien seutujen kehitys. Tavoitteisto voisi olla tasapainoisempi koko Suomen erityyppisten alueiden kehityksen suhteen.
- o Asiantuntijat ovat esittäneet huolen päästäänkö tavoitteistossa riittävään konkreettisuuteen alueidenkäytön näkökulmasta, jotta niillä olisi vaikuttavuutta keskeisiin haasteisiin.
- Vaikutuksia ja huomioita eri vaikutusten arviointiteemoihin:
 - o Vaikutukset alue ja yhdyskuntarakenteeseen
 - Suomen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen on merkittävimmät vaikutukset.
 - Tavoitteiden kaupunkiseutuja ohjaava luonne on luonnoksessa epätasällinen. On epäselvää, mihin suuntaan kaupunkiseutuja tulisi kehittää ja miten taajamien reuna-alueet kehittyvät.
 - Alueiden erilaistumisen (segregaatio) on selvä alueidenkäytön valtakunnallinen haaste, jota voisi olla syytä käsitellä tavoitteistossa esitettyä enemmän.
 - Viheralueiden turvaaminen kaupunkiseudulla –tavoite on ristiriidassa toteutuneen kehityksen kanssa. Tiivistyville kaupunkiseuduilla absoluuttinen viherrakenne on vähentynyt. Yhdyskuntarakenteen leviäminen rakentamattomille alueille uhkaa viheralueiden säilymistä.
 - Maa- ja metsätalousalueiden säilyminen rakentamattomina on erityisen tärkeää mm. ilmastonmuutoksen torjunnassa. Toteutunut kaupunkiseutujen kehitys on ollut tavoitetta vastaan. Yhdyskuntarakenne on laajentunut erityisesti metsäalueille. Yhdyskuntarakenteen laajenemista on suitsittava.
 - o Vaikutukset liikkumiseen ja liikenteeseen
 - Tavoitteisto on selkeä ja tarpeen ohjaamaan liikennejärjestelmän kestävää kehittämistä.
 - Liikenteessä ja liikkumisessa on tapahtumassa merkittäviä muutoksia mm. digitalisaation ja uusien palveluiden myötä. Tätä kehitystä voisi tukea esitettyä enemmän. Lisäksi voisi korostaa enemmän alueidenkäytön suunnittelun merkitystä eri liikkumispalvelumuotojen tarjonnan ja kysynnän mahdollistajana, sekä saavutettavuuden ja liikenneturvallisuuden ohjaamisessa.
 - Maakuntien väliset erot liikennejärjestelmiensä suunnittelussa johtavat eri vaikutuksiin.
 - o Vaikutukset ilmastonmuutokseen
 - VATteja tulisi peilata suhteessa valmistuneeseen ilmasto- ja energiastrategiaan. VATit ovat yksi uuden ilmasto- ja energiastrategian toteutuksen välineistä.
 - Maakunnilla on keskeinen merkitys päästövähennystavoitteiden toteutuksessa.
 - o Vaikutukset maisema- ja kulttuuriympäristöön
 - Taantuvien alueiden kulttuuriympäristöjen turvaamisessa on haasteita.
 - Rakennetun kulttuuriympäristön arvojen suojelussa on tärkeää toimia taloudellisten realiteettien pohjalta.
 - o Vaikutukset ihmisiin
 - VATtien merkitys ihmisten hyvinvointiin on välillistä.
 - Onko palveluiden tarjontaa ohjattavissa riittävästi VATeilla?
 - Miten eri alueiden sosiaaliset erot kehittyvät?
 - Tuulivoimaloiden kehittäminen lisää ihmisten kokemaa haittaa paikallisesti.

- Työllisyys- ja innovointikehitys on VATtien toteutumisen myötä positiivista kehittyvillä alueilla.
- Kysymyksiä ja kommentteja arviointiselostuksesta ja sen työstämisestä:
 - o Ehdotettiin arvioinnissa tarkasteltavan nykyisiä tavoitteita suhteessa ehdotettuihin tavoitteisiin.
 - o Onko vaikutuksia arvioitu suhteessa tulevaisuuteen vai painottaen mennyttä kehitystä?
 - Asiantuntijat ovat tukeutuneet arvioissaan tutkimuksessa löydettävissä olevaan trenditietoon.
 - Trenditietoon pohjautuvassa arvioinnissa merkitsee tiedon aikavälin rajaaminen. Viime vuosina tapahtunut kehitys poikkeaa ennen talouskriisiä tapahtuneesta.
 - Tavoitteistoa on arvioitava enemmän suhteessa tulevaan kehitykseen.
 - o Joillain tavoitteilla on joiltain osin negatiivisia vaikutuksia tai tavoitteiden keskinäiset vaikutukset voivat olla osin ristiriitaisia. Ristiriitaisista vaikutuksista ei päästä kokonaan eroon.
 - o Arvioinnissa tulisi hyödyntää kuntien asiantuntijoiden osaamista.
 - o Maakuntien ja kuntien itsehallinnon vahvistaminen on otettava huomioon.
 - o VATtien tulee vahvistaa alueiden elinvoimaa. Taloudellisten vaikutusten arviointi on tehtävä.
 - o Liikenteen tavoitteistossa tulee huomioida enemmän digitalisaatio ja uudet liikkumispalvelut.
 - o Liikenteen vaikutuksista ei ole arvioitu laskennallisia kasvihuonekaasupäästövaikutuksia.
 - o Vaikutuksia eri kaavatasoihin on käsitelty siltä kannalta, että VATit vaikuttavat erityisesti maakuntakaavojen kautta.
 - o Onko tavoitteisto tasapainossa suhteessa koko maan alueidenkäytön haasteisiin. Tulisiko taantuville alueille asettaa tavoitetta? Onko kaavajärjestelmä keskeisin väline taantuvien alueiden elinvoimaisuuden edistämisessä?

Päätettiin, että Saarela toimittaa arviointiselostuksen luonnoksen sekä arviointitaulukon työryhmälle viikon 4 alussa ja pyytää vastauksia täsmäkysymyksiin. Arviointiselostuksen jatkokehittämisessä hyödynnetään yhteistyöryhmän asiantuntemusta.

6. Keskustelu päätösluonnoksesta

Käytiin keskustelua luonnoksesta, josta esitettiin seuraavia näkökohtia:

- Työssä on muistettava työryhmässä sovitut valmistelun periaatteet (Liite 3).
- Esittelytekstien ja varsinaisten tavoitteiden suhde on hyvä.
- VATtien taustoja koskevat tekstit ovat hyviä ja tasapainoisia. Toisaalta myös arvioitiin, että taustalla olevat leipätekstit ovat osin hyvinkin ehdottomia, jota myös riskinä on niiden ja itse tavoitteen sisällön sekaantuminen.
- Päätöksen pituus on hyvä.
- Tavoitteiden määrän vähentämisessä on onnistuttu verrattuna nykyisiin VATteihin.
- Yhtäältä esitettiin näkemyksiä, että luonnokseen tarvitaan nyt esitettyä vielä merkittävämpiä muutoksia. Toisaalta esitettiin, että nyt esitetty luonnos on hyvä ja muodostaa tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden.
- Elinvoiman edistäminen olisi oltava nyt esitettyä vahvemmin. Tämä tarkoittaa esimerkiksi alueidenkäytöllisten edellytysten luomista elinkeinorakenteen muutokselle ja riittävän tonttitarjonnan turvaamista. Tähän liittyen todettiin, että on kuitenkin tarpeen huolehtia siitä, että päätöksen sisältä vastaa sen oikeusperustaa.
- Pitäisikö tiettyjä elinkeinoja nostaa VATissa esille, esimerkiksi matkailu? Todettiin, että yksittäisen elinkeinon maininnasta tavoitteissa tuli kritiikkiä syksyllä tehdyssä webropol-kyselyssä ja sen vuoksi maininta poistettiin.
- Oikeusperustan esittelyä olisi tarpeen tarkentaa ja konkretisoida selkeämmäksi, jotta käy ilmi mistä on kyse, miksi on päätetty ja mitä siitä seuraa?
- Väestön muutosten huomioiminen nykyistä vahvemmin tavoitteistossa.
- Ilmastomuutokseen sopeutumista taustatekstiä esitettiin täydennettäväksi.
- Luonto- ja kulttuurin kestävä käyttö yhdessä.

- Erillistä soveltamisopasta ei tulla laatimaan. VATtien on oltava riittävän selkeitä, ettei soveltamista tarvitse erikseen kuvata. Valtioneuvoston päätökseen voitaisiin lisätä mainita tästä.

Sovittiin, että työryhmän jäsenet toimittavat edustamiensa tahojen kommentit ja täydennysehdotukset päätöksen luonnokseen kirjallisesti viimeistään 31.1.

Sovittiin, että puheenjohtaja toimittaa oman ehdotuksensa tavoitteista työryhmän jäsenille. Ehdotus pohjautuu pääosin edellisessä kokouksessa Mika Riipin tekemiin ehdotuksiin. Näin jäsenet voivat arvioida molempia ehdotuksia.

Seuraavassa kokouksessa päätösluonnoksen käsittelyn pohjina ovat ministeriössä em. komenteista koostuva luonnos ja puheenjohtaja ehdotus.

7. Seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään 16.2. klo 9-12 Ympäristöministeriössä.

Sovittiin viimeiseksi työryhmän kokoukseksi 28.2. klo 15 Pikkuparlamentissa.

8. Mahdolliset muut asiat

Ei muita asioita.

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 1540.

LIITTEET	1 Edellisen kokouksen hyväksytty muistio
	2 VAT-päätöksen luonnos 20.1.2017
	3 VATtien sisällön periaatteet 31.10.2017